КАСБ ПСИХОЛОГИЯСИДА КАСБИЙ МОТИВ ВА МОТИВАЦИЯ МАСАЛАЛАРИ

Режа

1. Шахс ва унинг фаоллиги.

2. Фаолият турлари: жисмоний ва ақлий ҳаракатлар.

3. Ижтимоий хулқ мотивлари ва шахс мотивацияси.

4. Мотивларнинг турлари.

5. Мотивларнинг англанганлиги: ижтимоий установка ва уни ўзгартириш муаммоси.

Касбий мотив ва мотивация муаммоси хориж психологлари томонидан кенг доирада тадқиқ қилинган

Омилларига жамоавий характернинг уйғониши билан боғлиқлари киритилиб, бунда жамоага фойда тегишини англаш, бошқа инсонларга ёрдам бериш истаги, меҳнат фаолиятида ижтимоий установканинг зарурлиги ва бошқаларга нисбатан тобеликни ҳоҳламаслик каби мотивлар ҳисобланади.

Меҳнат фаолияти мотивлари хилма-хил бўлиб, улар ўзига хос омиллар билан белгиланади.

Ўзини ўзи фаоллаштириш, ривожлантириш, ўзини намоён қилиш эҳтиёжларининг қондирилиши ва бошқалар киради.

Омиллари ўзи ва оиласи учун моддий маблағнинг орттирилиши, моддий ва маънавий эҳтиёжларнинг қондирилиши учун пул ишлаб топиш мотивларидир.

Иш жойини ва касбни танлаш мотивлари Э.С.Чучунай томонидан классификация қилинган.

У касб мотивларини қуйидагиларга ажратади:

- Доминант (касбга қизиқишнинг устун туриши).
- Вазият билан боғлиқ (ҳар доим инсонни қизиқтириб келган шарт шароитларни рўёбга чиқариш).
- Комформист.
- Касбий мотивациялар (ўзига яқин ижтимоий оламнинг яъни яқинларини, дўст ва танишларининг маслаҳатлари билан).

Объектив – субъектив сабабларга меҳнат шартномасининг шартлари, касбий ўсиш, юксалиш имконининг йўқлиги ва бошқаларни киритишимиз мумкин.

Объектив сабабларга соғлиқнинг ёмонлиги ва жисмоний ҳолати, турар жойини ўзгариши, таълим олишни давом эттириш, туғиш ва болани парваришлаш кабилар киради.

Субъектив сабабларга жамоадаги психологик иқлим, шахслараро муносабатлар ва бошқалар киради.

Сўровнома натижаларига мувофиқ ишдан бўшашнинг тури – объектив, объектив – субъектив ва субъектив кўринишларга ажратилади.

Педагогик фаолият мотивлари 3 та асосий кўринишга эга.

а) муқаррарлик мотиви (бурчли);

б) ўқитилаётган предметларнинг қизиқарлилиги ва эътиборни тортиш;

в) болалар билан мулоқатга киришиш.

Бу мотивларнинг устунлик қилиш характерига кўра 4 гуруҳга ажратадилар:
Бурч ҳиссининг устунлиги билан (43 %);
Ўқитилаётган фанларга қизиқишнинг устунлиги (39 %);
Болалар билан мулоқотга киришиш эҳтиёжининг устунлиги (11 %);
Ўзи хоҳишларини руёбга чиқариш мотиви. (7 %);

“Касбий шаклланганлик”

- Меҳнат субъектининг касбга эгалик қилиш даражаси ва аниқ меҳнат фаолиятида касбий муҳим хусусиятлар, билим, кўникма, тажриба ва маҳоратларнинг шаклланиши ва намоён бўлиши асосида ишлаб чиқариш самарадорлигига эришиши сифатида қўлланилади.

маҳорат

- Меҳнат субъектининг аниқ бир фаолият соҳасида юқори даражадаги касбий малакаларга эгалиги деб юритилади.

“малакаси”

- Касбий шаклланганлик даражасини аниқлаш учун шахснинг сифат ва миқдор жиҳатидан касбий тайёргарлик даражасини, фаолият самарадорлигини, иш қобилиятини, касбий яроқлилигини, ўз устида ишлашининг муваффақиятлилигини акс эттирувчи мутахассиснинг тушунчаси қўлланилади.

Компетентликнинг турлари:

- Махсус (меҳнат жараёнини амалга оширишда)
- Ижтимоий (ҳамкорликдаги фаолиятни амалга оширишда)
- Шахсий (ўзини ўзи бошқариш ва такомиллаштириш малакаларига эгалик)

Кўп қўлланилувчи ***“компетентлик”*** тушунчаси касбий шаклланиш ва касбий етукликни баҳоловчи меъёр бўлиб, ҳали аниқ таърифга эга эмас. У меҳнат субъектига нисбатан аниқ фаолият талаблари ёки айнан, субъектнинг аниқ фаолиятнинг ўзига хос жиҳатларига нисбатан муносабатини тавсифловчи хусусият сифатида қўлланилади.

Эътиборингиз

Учун

РАХМАТ